

kaanse regering alle waarden die Nederlanders bij Amerikaanse banken gedeponneerd hadden, bevroren, maar dat feit was in Londen nog onbekend toen Gerbrandy's secretaris-generaal, van Angeren, zich er aan zette, een wetsbesluit te formuleren dat het Duitsland onmogelijk moest maken, buiten bezet Nederland over realiseerbare Nederlandse waarden te beschikken.

Al die waarden werden, tenzij zij toebehoorden aan buiten bezet Nederland verblijvende of gevestigde natuurlijke of rechtspersonen, krachtens A 1 'eigendom' van de Staat der Nederlanden, die dat 'eigendomsrecht' evenwel alleen zou uitoefenen 'tot bewaring van de rechten der voormalige eigenaren': de nieuwe eigenaar, de staat, zou die eigendommen dus niet verkopen of belenen, maar ze alleen bewaren, en hij zou ze drie maanden 'nadat de tegenwoordige, buitengewone omstandigheden . . . zullen zijn geëindigd', aan de oorspronkelijke eigenaren teruggeven.

Toen van Angeren zijn concept voor A 1 klaar had, rezen er moeilijkheden: de Geer, minister van financiën, die ijverig aan de discussies deelgenomen had, weigerde opeens het besluit te contrasigneren, 'hij had het er', aldus later Steenberghe, 'voortdurend over, dat wij ons de beschikking aanmatigden over eigendommen van derden.'¹ Dat was één argument, maar er was ook nog een tweede, aldus door Albarda genotuleerd: 'Hij' (de Geer) 'zou het voor zijn persoon niet verantwoord achten, mede te werken aan economische oorlog tegen Nederland.'² Notabene: de nieuwe regeling lag primair in het financiële vlak en nu weigerde de minister van financiën zijn handtekening! Opdat dat niet te veel zou opvallen, werd besloten dat ook de minister van handel, nijverheid en scheepvaart, Steenberghe, niet zou tekenen en dat slechts drie ministers dat wèl zouden doen: Gerbrandy (justitie), van Kleffens (buitenlandse zaken) en Welter (koloniën). Van Angeren begaf zich met de door hen gecontrasignde en door de koningin gesignde tekst naar de befaamde Londense drukkerij van *Waterlow & Sons Ltd.* – hij moest er, verhaalde hij, 'naast de zetter' (die geen woord Nederlands kende) 'gaan zitten om iedere letter voor te lezen en dan na te gaan of het goed was.'³ De typografie van het *Staatsblad* kon hij overnemen van een uit april daterend exemplaar dat een van de Nederlandse reders bij zich had omdat er de belangrijke wet op de zetelverplaatsingen van ondernemingen in opgenomen was. De typografie van de *Staatscourant*

¹ Getuige M. P. L. Steenberghe, *Eng.*, dl. II c, p. 317. ² Ministerraad: Notulen, 24 mei 1940 (a.v., dl. II a, p. 166). ³ Getuige J. R. M. van Angeren, a.v., dl. II c, p. 184.